

Hilkka täytti 70

Yhdistyksen jäsen, kirjailijanakin mainetta saanut Hilkka Nieminen täytti 70 vuotta helmikuun 23. Ky-selimme Hilkan mietteitä menneistä ja tulevista syntymäpäivän aattona.

Aiotko jo jättäytyä lepäämään 70-vuotispäivien jälkeen?

-Ei, en aio. Kirjoitan parhaillaan kahta kirjaa. Ne pitäisi saada kesään mennessä valmiiksi. Toinen kirjoista kertoo entisestä elämästäni perheeni parissa Kotkan saaristossa. Toisessa kirjassa käsitellään nykyistä elämääni täällä Tampereella ja toimintaani eri järjestöissä.

Mitä muuta elämääsi on kuulunut?

- Synnyin Kannaksella luovutetussa Karjalassa. Olen suuren perheen vanhin lapsi. Kasvatin kolme lasta, mitä pidän elämäni parhaimpina töinä. Selvisin lasten kasvatuksesta, vaikka kuuloni ja näköni heikkenivät jatkuvasti. Hoidin vielä lapsenlapsianikin seitsemän vuotta eläkkeelle jäätyäni.

Missä kävit ansiotyössä?

- Olenhan minä ollut monessakin paikassa töissä. Olin ensin tyttönä ravintoloiden keittiöissä ja faneritehtaalla. Naimisiin mentyäni olin laitossiivouksessa. Eläkkeelle jäin leipomotyöstä, jossa olin monet vuodet.

Mitä unelmia on vielä toteuttamatta?

- Toivoisin, että osaisin kirjoittaa yhtä hyvin kuin Päätalo. Toinen unelma on lottovoitto, vaikka en minä kovin paljoa lottoakaan.LE.

TUNTOSARVI

SUOMEN KUUROSOKEAT RY

2/1997

*** Kuurojen psykiatrinen poliklinikka tarjoaa apua mielenterveysongelmiin, sivu 4.**

*** Muutoksia sosiaaliturvaan, sivu 16.**

*** Tampereen Leijonat kuurosokeiden asialla, sivu 18.**

TUNTOSARVI 23.vuosikerta, ISSN 0358-2280

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki. Puhelin (09) 5495 350. Tekstipuhelin (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.
Päätoimittaja: Liina Eloaho **Toimittaja:** Raili Karisaari
Toimitusneuvosto: Eero Vartio, Martti Avila, Marja Heinonen, Anita Palo, Maija-Leena Railo, Marja-Leena Roponen, Liina Eloaho, Raili Karisaari.
Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ruotsinkielisenä käännöksenä ja sähköpostina.

Tässä lehdessä

Sävellahja soi.....	2
Pääkirjoitus: Elisa Mikkola Hyvät ystävät.....	3
Apua löytyy, kun mielenterveys järkkyy.....	4
Yliopistoko avoin kaikille?.....	6
Opiskelijaelämään sopeutuu.....	8
Tekstipuheluiden hinnat.....	9
Tulkkitoiminnan lyhyt historia.....	10
Jukka Jokiniemi ja kumppanit: Kaupunki uudessa valossa.....	12
Vammaiset valkokankaalla.....	14
Kela: Pieniä muutoksia sosiaaliturvaan.....	16
Tampereen Leijonat kuurosokeiden asialla.....	18
Raha-automaattiyhdistyksen yksinoikeus säilyy.....	19
Hilkka täytti 70 vuotta.....	20
Kansikuvassa psykiatrian ja neurolo- gian erikoislääkäri Saara Varonen Kuva: Raili Karisaari	

Verkko viestiä viekään

Sävellahja soi kuuro- sokeiden hyväksi

Sävellahja 22000, Pop-Sävellahja sekä ruotsinkielinen En gåva i toner soivat kuurosokeiden hyväksi 16.3.-7.4.1997. Sävellahja 22000 ja Pop-sävellahja kuullaan sunnuntai-
sin Radio Suomen kanavalla klo 12.03 ja 13.10. Ruotsinkielisen sävellahjan lähetysaika on perjantaisin klo 19.30.

Sävellahjaan voit osallistua näin: Voit soittaa lahjoituspuheliin, jolloin lahjoituksesi peritään puhelinlasku yhteydessä. Yksi soitto maksaa 40 mk. Puhelinnumerosta vastaa automaatti, johon voit sanella haasteesi, tervehdyksesi ja toivomasi musiikkikappaleen nimen.

Tai voit maksaa lahjoituksesi erillisellä maksulomakkeella joko pankkiin tai postiin. Lomakkeeseen kirjoitat tervehdyksesi, haasteesi ja musiikkikappaleesi nimen. Maksulomake on tämän lehden liitteenä.

Lahjoituspuhelimet
9700-2201 (suomenkieliset)
9700-8777 (ruotsinkieliset)

Sävellahjatilit
Postisiirto 220 000
Pankkisiirto 9 220

PÄÄKIRJOITUS

Hyvät ystävät!

Talven selkä on taittumassa ja olemme lähestymässä kevättä, toivon aikaa.

- Keskustoimiston ja koko yhdistyksen vuosi on käynnistynyt kiireisissä merkeissä. Valmistelemme tilinpäätöstä ja toimintakertomusta yhdistyksen kevätkokoukselle. Yhdistyksen vuosikokoukset vaativat onnistuakseen runsaasti esivalmistelua. Parhailaan neuvottelemme laivayhtiön kanssa kevätkokouksen yksityiskohdista: milloin voimme kokeilla kokouspaikassa induktiota, riittääkö valaistus, miten ruokailut sujuvat, millaisia hytit ovat jne. Toivottavasti mahdollisimman moni jäsen osallistuu Turusta 25.4. lähtevään kevätkokoukseen!

Tampereen Asumis- ja toimintakeskuksen uudisrakennusvaihe on saatu valmiiksi tammikuun lopussa ja nyt rakentajat ovat siirtyneet remontimaan työtilarakennusta kuurosokeiden käyttöön.

Uusittavaan osaan tulee harrastustilojen lisäksi tiloja yrittäjille; korityöt ja pyöräverstaat saavat omat paikkansa.

Tampereen Leijonat (Lions-piiri E107) järjestivät 7.2.97 Tampere-talolla konsertin Asumis- ja toimintakeskuksen hyväksi. Konsertin nimenä oli Ruutia, raminää ja rakkautta. Laulut olivat peräisin toisen maailmansodan ajoilta. Monen hieman vanhemman kuuntelijan silmät kyyneltyivät konsertin päättyessä Finlandia-hymniin. Suuret kiitokset vielä kerran Tampereen Leijonille.

Myös Sävellahja 22000 ja Pop-Sävellahja soivat 16.3. - 7.4.1997 välisenä aikana Tampereen varustamisen hyväksi. Toivottavasti haastatte kaikki tuttavanne mukaan Sävellahjaan!

Hyvää kevään jatkoa kaikille!

Elisa Mikkola

Apua löytyy, kun mielenterveys järkkyy

Henkinen ahdistus, masennus ja mielenterveyden järkkyminen ovat tuttuja asioita kaikille ihmisille, myös kuurosokeille. Ilman asiantuntijan apua näistä ongelmista on vaikea selvitä. Avun saaminen ei suinkaan ole vaikeaa, vaikka yleisesti niin luullaan. Helsingissä toimii viittomakielinen mielenterveyspoliklinikka, jonka palvelut ovat kuurosokean ulottuvilla, asuinpaikkaan katsomatta.

Viittomakielinen psykiatrinen poliklinikka on toiminut Helsingin yliopistollisen keskussairaalan HYKS:n yhteydessä jo vuodesta 1990. Kuurojen Huoltokotisäätiö (nyk. Kuurojen Palvelusäätiö) aloitti RAY:n rahoittaman projektin, jonka tarkoitus oli tarjota viittomakielisiä mielenterveyspalveluita kuuroille ja kuurosokeille. Projekti oli aluksi kokeiluluonteinen ja sen oli tarkoitus kestää viisi vuotta.

Palvelu todettiin tärkeäksi, ja vuoden 1996 alussa klinikka siirtyi osaksi HYKS:n toimintaa. Poliklinikalla työskentelee tällä hetkellä kaksi vakituisia henkilöä: psykiatrian ja neurologian erikoislääkäri Saara Varonen ja psykiatrian erikoissairaanhoitaja Lea Nokkanen sekä osa-aikainen osasto sihteeri. Lisäksi klinikka ostaa palveluita myös muilta asiantuntijoilta.

Mitä palvelua ja kenelle?

– Tarkoituksemme on auttaa niitä viittomakielisiä aikuisia kuuroja ja kuurosokeita, jotka eivät saa riittävästi apua kotipaikkakunnallaan normaali-palveluja käyttäen, kertoo erikoislääkäri Saara Varonen. Hänen mielestään on tärkeää, että potilas voi ainakin suurelta osin kommunikoida ilman tulkkia suoraan häntä hoitavan lääkärin kanssa.

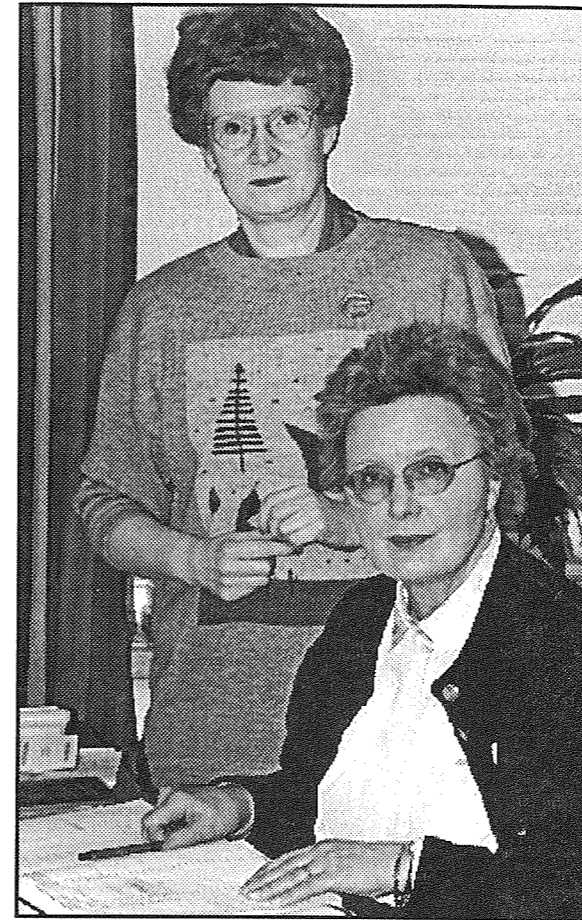
– Palvelun tarpeellisuudesta kertoo jo sekin, että potilaskäyntimäärät ovat moninkertaistuneet alkuvuosista. Esimerkiksi vuodelle 1996 oli suunniteltu 660 potilaskäyntiä, mutta niitä kertyikin noin 1 200.

– Käyntikertoja potilasta kohti on noin 1–5, tapauksesta riippuen. Se on tutkimusjakso, jonka jälkeen jatkotoimenpiteitä. Osa potilaista jää terapiaan. Terapiassa voi käydä 1–3 vuotta. Potilaiden keski-ikä on noin 33 vuotta.

Kuka maksaa?

Potilaalle poliklinikkakäynti on maksuton, mutta HYKS laskuttaa potilaan kotikuntaa.

Klinikka on avoin kaikille, asuinkun-

Psykiatri Saara Varonen (edessä) ja erikoissairaanhoitaja Lea Nokkanen ovat yhdessä tehokas työpari.

taan katsomatta. Potilas tarvitsee kuitenkin lähetteen oman kuntansa terveyskeskuksesta, mielenterveystoimistosta tai hoitavalta lääkäriltä.

– Vaikka suurin osa potilaistamme on Uudenmaan läänin alueelta, potilaita käy Lappia myöten. Potilas ja mahdollinen saattaja voivat edullisesti yöpyä viereisessä talossa Potilaskoti Meilahdessa tai Kuurojen Kansanopistolla Haagassa, Varonen kertoo.

Tiedottaminen tärkeää

Poliklinikan toiminta ei rajoitu pelkästään potilaiden vastaanottoon. Saara Varonen kertoo, että hänen tehtäviinsä kuuluu käydä luennoimassa ja esittelemässä klinikan toimintaa eri puolilla Suomea.

– Tieto klinikan toiminnasta on saatava leviämään, jotta maksusitoumuksista ja lähetteisistä päättävät viranomaiset saataisiin vakuuttuneiksi palvelujen tarpeesta. Tiedän, että monissa kunnissa maksusitoumuksen antaminen on entistä tarkempaa nykyisten säästöpäätösten takia, Varonen toteaa.

Ovatko Etelä-Suomen viittomakieliset avuntarvitsijat tässä asiassa etuoikeutetussa asemassa? – Näin on, Varonen toteaa. Mutta palvelu on laajenemassa myös muualle Suomeen. –RK

Kuurojen psykiatrinen poliklinikka

Tukholmankatu 8 C, pohjakerros

00290 Helsinki

Avoimna ma–pe klo 8.00–16.00.

Puhelin (09) 471 5452

Tekstipuh. (09) 471 5452

Fax (09) 471 5449

Yliopistoko avoin kaikille?

Avoimen yliopiston ajatuksena on tarjota kaikille tasa-arvoiset mahdollisuudet yliopisto-opiskeluun.

Avoimen yliopiston tasa-arvoa korostavat periaatteet eivät kuitenkaan ole toteutuneet vammaisten opiskelijoiden kohdalla. Yliopisto, samoin kuin kaikille tarkoitettu avoin yliopisto on mitoitettu keskiverto-opiskelijalle: oppimateriaalien ja tilojen suunnittelussa ei ole otettu huomioon näkö-, kuulo- ja liikuntavammaisia.

Poikkeuksen tekee Jyväskylän avoin yliopisto. Siellä on alkanut projekti nimeltä Avoin kaikille, jossa opiskelee 12 vammaista opiskelijaa. Joukossa on sekä näkö-, kuulo- että liikuntavammaisia. – Projektilla selvitetään tilanteita, joissa tasa-arvo ei toteudu vammaisen opiskelijan kohdalla ja etsitään ratkaisuja näihin ongelmiin, kertoo Avoin kaikille -projektin suunnittelija Hannu Puupponen.

– Puutteet opiskelijan näkö-, kuulo- tai liikuntakyvyssä edellyttävät yliopistolta tukitoimia, jotta kaikki opiskelijat voisivat opiskella tasa-arvoisesti, Puupponen puhuu.

– Kun vammaisen opiskelijan tarpeet otetaan huomioon oppimateriaaleissa, opetustilanteissa ja tenttijärjestelyissä, hänen keskittymisensä helpottuu oppimiseen, eikä energiaa kulu kohtuuttomasti taisteluun käytännön ongelmien kanssa.

Vammaisen opiskelijaelämää helpotamaan on jo saatu aikaan monenlaisia parannuksia. Kahteen luentosaliin on asennettu induktio.

Oppimateriaaleja muokataan kullekin sopivaan muotoon monella tavalla. Tenttikirjallisuutta on saatavilla tiedostoina, eli tietokoneen ymmärtämässä muodossa. Näkövammaisen voi näin lukea tenttiin oman tietokoneensa äärellä, vaikkapa puhesyntetisaattorin tai pistenäytön avulla. Peruskurssien kirjallisuutta on saatavilla kasetille luettuna ja pistekirjoituksena.

Tenttimisessä on joustettu niin, että opiskelijat voivat vastaila tenttikysymyksiin mikrotietokoneella tai niin, että opettaja lukee kysymykset ääneen tenttitilanteessa.

Helpotusta liikkumiseen

Ongelmia on aiheuttanut myös liikkuminen. Jyväskylässä, kuten monissa muissakin yliopistokaupungeissa opetustilat sijaitsevat ympäriinsä eri puolilla kaupunkia.

Toisella puolen kaupunkia sijaitsevan uuden luentosalin löytyminen on aina uusi seikkailu. Opiskelijoita ohjataan oikeisiin paikkoihin, ja näkövammaisia varten on tehty kohokarttoja alueesta. Sähköllä toimiva ovi tekee liikuntavammaisen liikkumisen sujuvammaksi.

Vammaisen opiskelijan käytännön hankaluuksiin osataan jo kiinnittää huomiota. Vammainen opiskelija joutuu silti käymään läpi saman sopeutumisen yliopisto-opiskeluun kuin kuka tahansa muukin.

– Monelle on tullut yllätyksenä, miten itsenäistä yliopisto-opiskelu on. Kaikesta on huolehdittava itse: siitä, että on oikeassa paikassa oikeaan aikaan ja siitä, että löytää oikeat kirjat ja lukee niistä oikeita asioita, Puupponen mainitsee.

Sivutuotteena asenteiden muutosta

Projektin tarkoituksena on käytännön ongelmien ratkaisemisen lisäksi asenteisiin vaikuttaminen ja tiedon levittäminen vammaisopiskelijoiden asioista.

– Haluamme vaikuttaa asenteisiin, esimerkiksi siihen, että luennoitsijat muistaisivat aina ottaa huomioon erityisopiskelijoiden tarpeet. Tavoitteemme on kehittää yliopiston toimintaa niin joustavaksi, että yhä useamman vammaisen on helpompi opiskella täällä, Puupponen kertoo. LE.

Lähteet: Hannu Puupposen haastattelu, Sini Ihanainen-Alanko: Onko yliopisto avoin kaikille, Tietopallo 2/1996.

Haku päällä

Jyväskylän avoimen yliopiston Avoin kaikille -projektiin otetaan uusia opiskelijoita.

Kiinnostuneiden kannattaa kysellä lisätietoja Avoin kaikille -projektista Hannu Puupposelta, puh. (014) 6037 34.

Opiskelijaelämään sopeutuu vähitellen

Näkövammaisen Jaana Kalhio opiskelee Avoin kaikille -projektissa journalistiikkaa.

- Aloitin viime syksynä, ja olen tykännyt. Tosin en ollut ajatellut, että yliopistossa opiskeltaisiin ihan näin paljon teoriaa! Historiaa tuntuu olevan opiskelu-ohjelmassa minun makuuni liiankin runsaasti, Jaana Kalhio kirjoilee.

Tavoitteena on loppututkinnon suorittaminen yliopistossa. Tarkkoja valmistumisaikatauluja Kalhio ei kuitenkaan ole itselleen asettanut.

Journalistiikan opiskelijoilla eli tulevilla toimittajilla on paljon luentokursseja, mikä on aiheuttanut Kalhiole pienä päänsärkyä.

- Luennot pidetään ympäri kaupunkia. Uuteen luentopaikkaan lähteminen jännittää aina, siitä tulee itselle ylimääräisiä paineita. Olisi hyvä, jos luennot voitaisiin keskittää samaan tilaan. Tämän järjestäminen taitaa kuitenkin olla aika mahdotonta.

Hyvä luennoitsija ei mutise

Kalhio tekee luentomuistiinpanonsa nauhurin avulla, mikä ei aivan kaikilla luennoilla onnistu. Jos luennoitsija on

epäselvä mutisija, hänen puheestaan ei saa kasetilta mitään selvää.

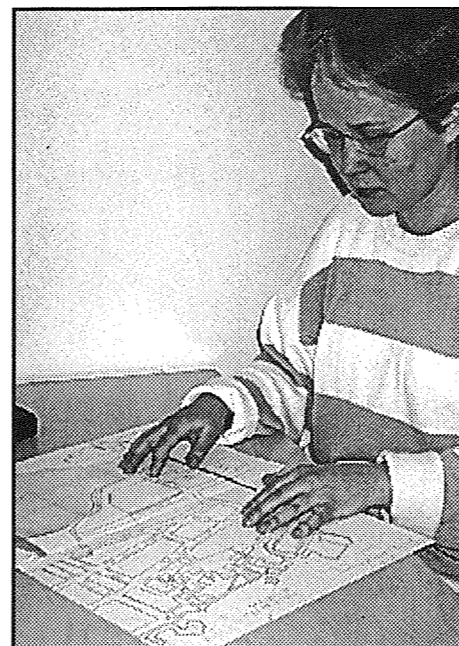
- Hyvä luennoitsija puhuu niin, että hänen puheensa kuuluu. Hän ei myöskään vaeltele ympäri salia, eikä seiso selin mikrofonin päin. Jos luennoitsija esittää piirtoheitinkalvoja tai kirjoittaa liitutaulelle, toivon hänen selostavan, mitä hän on kirjoittanut.

- Välillä olen muistuttanut luennoitsijoita olemassaolostani ja tarpeistani. Muistutukset ovat menneet hyvin perille. Yleensä istun nauhurini kanssa luentosalin ensimmäisellä penkkirivillä, joten pysyn opettajan mielessä, koska hän voi koko ajan nähdä minut.

Joukkoon sopeutuu

Alkuun Kalhio jännitti muita opiskelijoita. Hän ei tuntenut 60 muun opiskelijan joukosta ketään ennestään, eikä kontakteja muihin syntynyt alussa luennoillakaan.

- Koska en näe, en voi tehdä luentosalissa yleissilmäystä toisiin ja arvioida, keneltä voisin kysyä jotakin asiaa. Pitäisi vain kulkea jonkun ääntä kohden ja kysyä. Tämä tuntui aika vaikealta.

Jaana Kalhio tutustuu luentopaikan sijaintiin kohokartan avulla

- Nyt olen tutustunut kahteen tyttöön, jotka pyysivät minua tekemään ryhmätyötä heidän kanssaan. Heiltä olen voinut kysellä muistakin opiskeluasioista.

Myös opettajat ovat tukeneet Kalhion pääsyä sisään opiskelijoiden yhteisöön: - Radioluentoja pitänyt opettaja kysyi minulta, haluaisinko kertoa itsestäni kaikkien kuullen. Suostuin, ja se jotenkin laukaisi tilannetta. Näkövammani oli kaikille selvä asia sen jälkeen.

Kalhio rohkaisee muitakin projektiin mukaan:

- Suosittelen lämpimästi kaikille, jotka epäröivät varsinaisen yliopiston puolelle hakeutumista. Avoimessa yliopistossa ja Avoin kaikille -projektissa saa turvallisissa raameissa tuntumaa opiskeluun. Jos paikka miellyttää, voi pyrkiä varsinaisen yliopiston puolelle.LE.

Tekstipuhelinpalvelun hinnat 1997

0100 2288

Kaikkina aikoina: 2,93 mk/puhelu + paikallispuhelumaksu eli ppm.

Tämän numeron kautta soite- taan suomen-, ruotsin- ja englanninkieliset puhelut.

0100 2299

Maanantaista perjantaihin klo 8-17: 2,20 mk/minuutti + ppm. Muina aikoina: 1,46 mk/puhelu + 1,25 mk/minuutti + ppm.

Tämän numeron kautta soite- taan puhelut matkapuhelimiin ja puhelut Ruotsiin.

0600 92288

Kaikkina aikoina: 1,46 mk/pu- helu + 3,95 mk/minuutti + ppm. Tässä numerossa ovat maksulliset asiapalvelut.

0700 98695

Kaikkina aikoina: 13,60 mk/ minuutti + ppm. Tässä numerossa on osoite- palvelu sekä maksulliset viihdepalvelut.

Hinnat sisältävät arvonlisä- veron.

Tulkkitoiminnan lyhyt historia: Auttamisesta kielelliseen tasa-arvoon

Viittomakielentulkkien järjestö, Suomen Viittomakielentulkki ry on päässyt aikuisuuden kynnykselle, 15 vuoden ikään. Lapsuusvuodet ovat takana, mutta oma asema maailmassa on vielä vähän haussa.

Viittomakielentulkki pohdiskelivat oman alansa menneitä ja tulevia järjestönsä Suomen Viittomakielentulkki ry:n 15-vuotisjuhlissa Helsingissä helmikuussa.

Viittomakielentulkkien nuorta ammattikuntaa pohditutti juhlinnan lomassa mm. tulkki ammattistuminen. Miten ammatti on kehittymässä vapaaehtoisten ja palkattomien tulkki-ajoina oikeaksi ammatiksi muiden joukkoon? Viittomakielentulkki Tuula Vatanen esitteli aiheesta tekemänsä tutkimusta 15-vuotisjuhlinnan lomassa.

Mitä ammatillisuus tarkoittaa?

Yhden määrityksen mukaan ammatillisuuteen liittyy, että työ on kokopäivätoimista ja siihen voi kouluttautua yliopistotasolla. Ammatissa toimivilla on oma ammattijärjestö, johon voi kuulua vain ammattiin kelpoisuuden omaavia henkilöitä.

Ammatillisuuteen liittyy myös, että ammatti on tunnustettu julkisesti. Ammatilla on oma nimikkeensä, sen rajat ovat selkiytyneet, eli on olemassa tietoa siitä, mitä kyseisessä ammatissa toimivat ihmiset oikeastaan tekevät. Julkiseen tunnustamiseen liittyy myös monopoliasema omalla alalla, eli muut eivät noin vain voi ryhtyä tekemään työkseen samoja asioita.

Ammatillisuuteen kuuluu myös eettinen säännöstö, jossa on määritelty ammatissa toimiville yhtenäiset pelisäännöt.

Tuula Vatanen tutki, millä tavoin viittomakielentulkki ammatti on näiden määritysten perusteella ammatillistunut. Vatanen erottelee viittomakielentulkki ammattistumisessa kolme vaihetta.

Autettavat asiakkaat

Tulkki ammattikunnan ensimmäisessä vaiheessa asiakkaat, kuurot ja kuurosokeat ajateltiin henkilöiksi, joita tulee ensisijaisesti auttaa. Suhde asiakkaaseen oli kokonaisvaltainen: tulkki tulkki, auttoi asiakasta monenlaisissa ongelmatilanteissa ja asiainhoidossa.

Nämä ensimmäiset tulkki olivat itseoppineita, kuurojen ja kuurosokeiden sukulaisia, tuttavilla tai järjestötyöntekijöitä, jotka tulkkiivat palkatta. Tulkkaus perustui käytännössä opituihin viittomakielen ja viitotun puheen taitoihin, ei ammatilliseen koulutukseen. Tulkeilla ei ollut omaa työyhteisöä, ja tulkkauksen säännöt perustuivat maalaisjärkeen pikemmin kuin alan ammattilaisten yhteisiin pelisääntöihin.

Askelia ammatillisuuteen

1970- ja 1980-lukujen vaihteessa tulkin roolia alettiin pohtia enemmän ja enemmän. Alkoi viittomakielentulkki ammattillinen koulutus, joka oli alkuvaiheessa vuoden mittainen. 1982 perustettiin Suomen Viittomakielen tulkki ry ja saatiin voimaan tulkki eettiset ohjeet.

Verrattuna tulkin työn ensimmäiseen vaiheeseen työn tulokset olivat asiakkaan kannalta tasa-arvoisempia. Auttamisen sijasta korostui asiakkaan mahdollisuus osallistua tasa-arvoisena yhteiskuntaan.

Invalidihuoltolaki mahdollisti jo sen, että tulkki saivat palkkaa työstään.

Tulkaaminen ei kuitenkaan vielä elättänyt ketään päätoimisesti, vaan tulkki tulkkasivat sivutoimisesti, muiden töiden ohella. Vieläkään tulkeilla ei ollut omaa työyhteisöä, ja tulkki työskentelivät enimmäkseen vain omilla kotipaikkakunnillaan ja niiden lähistöllä.

Nykypäivä: ammatillistumisen kynnyksellä

Viimeisten vuosien aikana on otettu aimo harppaus kohti ammatillistumista.

Ammatillinen koulutus pidentyi 1986 kahden vuoden ja vuonna 1988 kolmen vuoden mittaiseksi. Viittomakielentulkkauksesta tuli jo kokopäiväistä työtä.

Tulkin toimenkuva on laajentunut monellakin tavalla. Yhä useampi tulkki toimii myös opettajana. Asiakas-kunta on laajentunut: tulkki tekee työtään kuurojen, kuulovammaisten, kuurosokeiden ja myös puhevammaisten kanssa. Työhön kuuluu yhä enemmän yhteistyötä viranomaisten kanssa ja valistustyö vie enemmän aikaa tulkin työajasta: tulkilla on jo asiantuntijan rooli.

Tulkkien pelisäännöt ovat jämäköityneet ja yhtenäistyneet. Ammattieettisten sääntöjen lisäksi tulkkitoimintaa säätelevät vammaispalvelulaki ja sosiaalitoimistot. Työyhteisökin on jo olemassa: eri puolilla Suomea toimivat tulkkikeskukset.

Viittomisen lisääntymisen myötä on saavutettu merkittävä asenteellinen voitto: viittominen on normaalia ei-viittovan mielestä.

Julkista tunnustamista vielä kaivataan

Ovatko viittomakielentulkkit sitten jo saavuttaneet kaikki jutun alussa luetellut ammatillisuuden tunnusmerkit? Eivät aivan vielä, Tuula Vatanen sanoo.

Kokopäivätyö, ammattijärjestö ja ammatin eettinen säännöstö on jo saavutettu. Ammatin julkisen tunnustamisen eteen pitäisi sen sijaan vielä tehdä töitä: viittomakielentulkkien pitäisi saavuttaa virallinen monopoli alalleen. Koulutus ei aivan vielä ole yliopistotasosta, mutta on hyvää vauhtia nousemassa sinne.

Vatanen pyytää myös tulkkien asiakkaita osallistumaan tulkkien aseman vahvistamiseen ja vaatimaan lisää tulkkeja omissa nimissään. On myös asiakkaiden etu, että viittomakielentulkkien asema yhteiskunnassa paranee. LE

Kaupunki uudessa valossa

Miten näkövamma näkee? Miten näkövamma vaikuttaa arkipäivän askareista selviytymiseen? Vastauksia kysymyksiin löytyy Jukka Jokiniemen ja kumppaneiden uudesta elokuvasta nimeltä Kaupunki uudessa valossa.

Elokuva kertoo heikkonäköisten selviytymisestä rakennetussa ympäristössä heidän omien kokemustensa kautta. Filmissä seurataan heikkonäköisten Marina Vuorijärven, Lauri Häyhän, Satu Lindgrenin ja Pasi Päivisen elämää keittiötöistä työpaikalle, opiskeluista iltamenoihin.

Elokuvakatsoja saa kokea, mitä hämäräsokeus, häikäistyminen, näkökentän supistuminen ja kontrastien ja värien erottamisen vaikeus tarkoittavat käytännössä.

– Näiden henkilöiden elämysten kautta filmi kertoo niin kanssaihmisille kuin suunnittelijoillekin heikkonäköisten selviytymisestä rakennetussa ympäristössä, elokuvantekijät kertovat.

Elokuva onnistuu olemaan asiallinen ja havainnollinen olematta samalla kuiva ja huumoriton.

Talvimyrskyjen keskellä vaeltava katsoja ilahtuu myös siitä, että elokuva on kuvattu kesäaikaan. Sen päähenkilöt lähtevät ilta-auringossa purjehdintaan, kun katsoja saa lähteä kuvan päätyttyä pakkaseen ja lumeen.

Tutkimusprojekti taustalla

Kaupunki uudessa valossa –elokuva liittyy Soteran eli sosiaali- ja terveydenhuollon tekniikan ja rakentamisen instituutin tutkimusprojektiin nimeltä Hyvä ympäristö heikkonäköiselle.

Projektissa on tutkittu, miten hyvin julkiset ja puolijulkiset tilat soveltuvat näkövammaisille. Tutkijat ovat arvioineet yli 20 tilaa rautatieasemista terveyskeskuksiin. Tutkimuksen on tarkoitus valmistua kesään mennessä, kertoo tutkimusta tekevä Jukka Jokiniemi.

Kaupunki uudessa valossa –elokuva valmistui tutkimusprojektin liitteeksi, kouluttamaan yleisöä huomaamaan asioita näkövammaisten kannalta. – Elokuvan tarkoituksena on

herättää ihmiset ymmärtämään, miten heikkonäköiset hahmottavat ympäristöään, Jokiniemi kertoo.

Elokuvaa ruvettiin työstämään viime toukokuussa. – Aloin kerätä työryhmää ympärilleni.

Käsitkirjoittajaksi löysin taitavan ja kokeneen kirjoittajan, mainonnan suunnittelija Maila Mehtälän, joka on itsekin heikkonäköinen. Sopivien näyttelijöiden etsiminen edustamaan erilaisia näkövammoja ei käynyt aivan yhtä helposti. Tyyppejä oli yllättävän vaikea löytää. Lopulta kuitenkin sain käsiini nämä neljä.

– Kuvaukset tehtiin elokuun helteillä. Kuvaajaksi saimme kokeneen Kari Salmen, joka innostui päästessään kuvaamaan itselleen aivan uutta aihepiiriä, Jukka Jokiniemi puhuu.

Filmi esitettiin ensimmäistä kertaa Kynnys ry:n järjestämässä vammaisaiheisten elokuvien tapahtumassa Täydellinen – rujo ihminen. Elokuvatapahtuma pidettiin Ateneumissa, Helsingissä tammikuussa. Elokuvesta tehdään myös englannin- ja ruotsinkieliset versiot.LE.

Vammaiset valkokankaalla

Vammaiset esitetään elokuvissa yleensä yksipuolisesti. Amerikkalaiselokuvista löytyy lähinnä kolmenlaisia vammaishahmoja. Vammainen on joko viaton rassukka, paha hirviö tai sankarihahmo, jonka vammaisuus hyväksytään vain siksi, että häneltä löytyy vammojen lisäksi erikoisia kykyjä ja superihmisen ominaisuuksia.

Elokuvamaailmassa on käytetty tehokkaasti hyväksi sitä, että vammaisuus herättää ihmisissä voimakkaita tunteita, Kynnys ry:ssä työskentelevä Sari Salovaara kertoo vammais elokuvista tehdyistä tutkimuksista.

Ateneumissa, Helsingissä pidettiin tammikuussa elokuvatapahtuma, jossa pohdittiin vammaisuuden esittämistä elokuvissa. Kynnys ry:n ja taidejärjestö MUU ry:n järjestämässä Täydellinen - rujo ihminen - tapahtumassa esitettiin parisenkymmentä koti- ja ulkomaista elokuvaa, jotka tavalla tai toisella käsittelivät vammaisuutta ja vammaisena olemista.

Ateneumissa pidetyn elokuvafestivaalin kaltaiset tapahtumat ovat yksi keino, jolla elokuvien yksinkertaisesti tuihin käsityksiin vammaisista ja

vammaisuudesta voidaan vaikuttaa. - Tapahtumassa nähtiin hyvin erilaisia ja eri aikakausiltakin peräisin olevia elokuvia, joiden näkökulmat vammaisuuteen myöskin poikkesivat toisistaan. Näin voitiin nostaa esille ja keskusteltavaksi näitä asioita, festivaalin puuhanainen Sari Salovaara puhuu.

Vammaiset elokuvan-tekijöinä

Elokvien yleisölleen tyrkyttämiin käsityksiin vammaisuudesta voidaan tietenkin tehokkaasti vaikuttaa myös niin, että vammaiset itse ryhtyvät aktiivisiksi elokuvantekijöiksi. Näin he voivat itse laajentaa elokuvien vammaisista antamaa käsitystä. Vammaisia elokuvantekijöitä on alkanut myös löytyä. He eivät tosin yleensä halua tulla tunnetuiksi nimenomaan vammaisina elokuvantekijöinä, vaan elokuvan ammattilaisina ammattilaisten joukossa.

Festivaaleilla nähtiin esimerkiksi elokuvaohjaaja Antti Raiken henkilökuva tanssija Juho Saarisesta, kehon ilmaisun ja viittomakielisen kulttuurin esitaistelija. Ohjaaja on itsekin kuuro.

Samoin nähtiin elokuva nimeltä Spagettijalat, joka kertoo lihastautia sairastavasta nuoresta naisesta. Elokuvan ohjaajana ja päähenkilönä on lihastautia sairastava Janna Thorström. Elokuva kertoo rauhallisesti ja tyynesti täynnä elämänhalua olevan naisen elämästä, ajatuksista ja unelmista.

Elokuva-alalle mahtuisi enemmänkin vammaisia. - Kuten taiteessa yleensäkin, vammaiset eivät ehkä kuitenkaan ole vielä tarpeeksi rohkaistuja ryhtymään elokuvantekijöiksi, Salovaara miettii. Taidekoulutukseen pyrkiminen ja omien juttujen toteuttaminen vaativat vammaiselta suurta vimmia ja uskoa omaan asiaan.

Täydellinen - rujo ihminen -elokuva-tapahtuma näytti ainakin saamansa julkisuuden perusteella antaneen ih-

misille ajattelemisen ja keskustelemisen aihetta.

Sari Salovaaran mukaan festivaali oli yleisömenestys. Elokuvia kävi katsojissa noin 650 ihmistä. Yleisön joukossa näkyi sekä eri tavoin vammaisia että ei-vammaisia, mikä tyydytti järjestäjiä.

- Olen iloinen siitä, että tapahtumasta tuli myös suuri mediamenestys. Lehdet kirjoittivat tapahtumasta ahkerasti. Olimme tyytyväisiä myös siihen, että tapahtuma otettiin huomioon lehdissä nimenomaan kulttuuri-tapahtumana ja siitä kirjoitettiin kulttuurisivuilla. Yleensä tällaisia tapahtumia ei käsitellä oikeaan kulttuuriin liittyvinä, vaan niitä pidetään lähinnä puuhasteluna. LE.

Janna Thorströmin elokuvasta Spagettijalat.

Pieniä muutoksia sosiaaliturvaan

Suurimmat muutokset tämän vuoden sosiaaliturvassa liittyvät kansaneläkeasioihin. Muuten sosiaaliturva säilyy suurin piirtein samanlaisena kuin ennenkin.

Kansaneläke

Kansaneläkelaki muuttui tämän vuoden alussa. Muutokset ovat eläkkeensaajan kannalta pieniä. Kelasta muistutetaan, että eläkkeellä jo olevan ei yleensä tarvitse itse ryhtyä toimenpiteisiin muutosten takia.

Kansaneläke määräytyy eläketulojen mukaan ja se on suuruudeltaan 60 – 2.547 markkaa kuukaudessa. Kansaneläkkeen pohjaosa ja lisäosa on yhdistetty kansaneläkkeeksi. Rintamalisä, eläkkeensaajien hoitotuki ja eläkkeensaajien asumistuki eivät enää edellytä kansaneläkkeen saamista.

Vuoden 1996 alussa alkanutta pohjaosien leikkaamista jatketaan edelleen. Leikkaus on helmikuusta 1997 alkaen vuosittain helmikuussa 20 prosenttia. Valtioneuvosto voi muuttaa leikkausprosenttia.

Kansaneläkkeitä korotettiin vuoden alussa 0,6 prosentilla elinkustannusten nousua vastaavaksi. Indeksikorotusta ei tule eläkkeensaajien hoitotukeen, lapsikorotukseen eikä puolisolisiin.

Kansaneläkkeen määrään vaikuttavat työ- ja virkaeläkkeet nousivat vuoden alusta seuraavasti: korotus on noin yksi prosentti niille, jotka ovat täytäneet 65 vuotta ennen 1.1.1997. Nuorempien työeläkkeitä korotetaan noin 1,8 prosentilla.

Rintamalisän saamiseksi vaaditaan erillinen tunnus. Siihen sekä ylimääräiseen rintamalisään tulee 0,6 prosentin indeksikorotus.

Eläkkeensaajien asumistuki

Eläkkeensaajien asumistukea voidaan maksaa, jos henkilö on täyttänyt 65 vuotta tai saa jotakin seuraavista eläkkeistä: täysi työkyvyttömyys- tai yksilöllinen varhaiseläke, työttömyyseläke, Kelan perhe-eläke tai rintamasotilaseläke. Eläkkeensaajien asumistukea voidaan myöntää myös, jos henkilö saa tapaturman, liikennevahingon tai sotilasvamman perusteella eläkettä, elinkorkoa tai ansionmenetykskorvausta.

Tuloksi lasketaan koko kansaneläke, jolloin lisäomavastuuraja nousee pohjaosan verran. Muutokset toteutetaan vasta seuraavassa tarkistuksessa.

Eläkkeensaajien hoitotuki

Eläkkeensaajien hoitotuki muuttuu erilliseksi etuudeksi. Sen saaminen edellyttää 65 vuoden ikää tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä. Hoitotukea täytyy hakea erikseen, kun vammaistuki päättyy. Tasoltaan tuki säilyy ennallaan.

Sairausvakuutus

Sairauspäiväraahaperusteisiin on tullut indeksikorotus. Se ei kuitenkaan koske tarveharkintaista päivärahaa, eikä vähimmäismääräistä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa. Työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut otetaan huomioon päivärahaa laskettaessa kuten vuonna 1996.

Aikuisten hammashuollon korvausten laajennusta lykätään vuoden 1999 loppuun saakka. Lokakuun 1997 alusta otetaan käyttöön järjestelmä, jossa vuonna 1955 tai sitä aiemmin syntyneet saavat korvausta hampaiden tutkimuksesta ja ehkäisevästä hoidosta kerran kolmessa vuodessa. Korvaus on 75 prosenttia taksan mukaisesta määrästä.

Uusia kalliita lääkkeitä ei korvata sairausvakuutuksesta vuonna 1997.

Potilaat saavat lääkkeet maksutta julkisesta terveydenhuollosta. Kustannukset korvataan kunnille valtionosuuksien mitoituksessa.

Vanhempainrahakausi pitenee niillä vanhemmilla, joille syntyy keskonen, kaksoset tai useampia lapsia kerralla. Myös ottovanhempien vanhempainrahakausi pitenee. Isyysloman käyttö tulee joustavammaksi.

Vammaisetuudet

Vammaistukeen ja lapsen hoitotukeen ei tule indeksikorotuksia. Vammaistuen saamisen edellytyksiin on tullut pieniä muutoksia. Esimerkiksi varhennettua vanhuuseläkettä saavat alle 65-vuotiaat siirtyvät vammaistuen piiriin.

Lapsilisät ja äitiysavustus

Lapsilisät ja äitiysavustus säilyvät ennallaan. Myös lasten kotihoidon tuki pysyy ennallaan elokuun alkuun asti, jolloin koko järjestelmä muuttuu lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tueksi.

Vakuutusmaksujen muutokset

Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu poistuu. Sairausvakuutusmaksua alennetaan pennillä 80 000 äyriä ylittävien eläke- ja työtulojen osalta.

Lähde: Kela

Tampereen Leijonat kuurosokeiden asialla

Tampereen ja Pirkanmaan alueella toimii kaikkiaan noin 80 aktiivista Lions Club -järjestöä. Jäseniä näissä klubeissa on noin 2 500. Kun sellainen joukko panee toimeksi, niin jälkeä syntyy.

Helmikuun 7. päivänä Tampere-talossa järjestettiin konsertti kuurosokeustyölle. Ruutia, raminää ja rakkautta -konsertin tarkoituksena oli kerätä rahaa kuurosokeiden uusien kuntoutus- ja opetustilojen varustamiseen. Samalla se oli kunnianosoitus niille, jotka puolustivat rintamalla Suomen itsenäisyyttä ja vapautta.

Konsertin teemana oli sota ja sotilaiden tunnelmat rintamalla. Illan pääsolistit Inga Sulin ja Matti Heinivaho ja Tampereen mieslaulajien kuoro esittivät vanhoja tuttuja sota-ajan kappaleita. Säestyksestä huolehti Kotkien puhallinsoittokunta. Illan aikana kuultiin monia suomalaisille rakaita sota-ajan kappaleita kuten Elämää juoksuhaudoissa ja Laatokka - Karjalan povi. Musiikin oli ohjannut Jussi Aarnio TV2:sta.

- Tarkoituksenamme oli järjestää muistoja herättävä murheentorjuntailta, musiikillahan oli sodan aikana

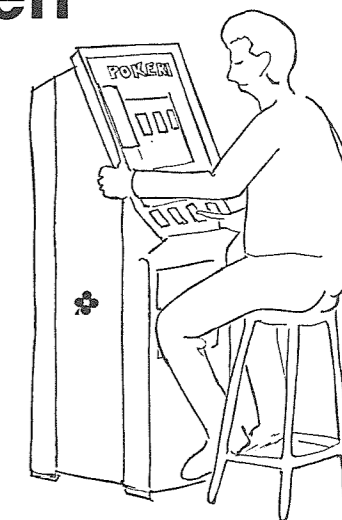
suuri merkitys taistelumielialan kohoittajana, kertoo Lions Club 107 E-piirin kuvernööri Onni Grönlund. Konsertti huipentui Tampereen mieslaulajien esittämään Finlandiaan. Konsertti keräsi Tampere-taloon arviolta 1 500 kuulijaa. Konsertin tulkasivat viittomakielelle Sisko Hiltunen ja Raija Lintula. Myös muut konsertin järjestelyt saivat kiitosta.

Kuurosokeiden auttaminen on ollut jo vuosia Tampereen Leijonien sydämenasia.

Tampereen Leijonien Onni Grönlund ja Matti Hirvonen kertoivat muutamalla sanalla vuosia kestäneestä yhteistyöstä kuurosokeiden kanssa. Yhteistyö alkoi 80-luvun alussa, jolloin Kuurosokeiden Palvelutalon rakentaminen aloitettiin. He viittasivat myös maaliskuussa alkavaan sävellahjakonserttiin.

Väliajalla Anu Mikkola ja Riku Virtanen esittelivät omaa työskentelyään tietokoneella. Molemmat käyttävät tietokonetta opiskelussaan ja kummallakin on käytössään pistenäyttö, isonäyttö ja puhesyntetisaattori. Esillä oli myös kuurosokeiden käsitöitä. RK.

Raha-automaattiyhdistyksen yksinoikeus säilyy

Euroopan unionin komissio on tehnyt päätöksen, jonka mukaan Raha-automaattiyhdistyksen yksinoikeus rahapelitoimintaan säilyy.

Raha-automaattiyhdistyksellä eli RAY:llä on pitkään ollut yksinoikeus pitää yllä rahapelejä, esimerkiksi pajatsoja ja kasinopelejä. Rahapeleihin kerääntyneet rahat on jaettu avustuksina sosiaali- ja terveystyöjärjestöille, muiden muassa Suomen Kuurosokeat ry:lle.

Viime vuonna muutamat ulkomaiset yrittäjät tekivät EU:n komissiolle valituksen Raha-automaattiyhdistyksen toiminnasta. Valittajien mukaan Suomi rikkoo EU:n säännöksiä vastaan, kun se antaa vain RAY:lle yksinoikeuden rahapelien pitämiseen. Valituksen tehneiden mielestä muillakin yrityksillä on oikeus rahapelitoiminnan harjoittamiseen.

Valitus ei mennyt läpi. Yksinoikeus on EU:n mielestä laillinen tapa valvoa ihmisten haluja pelata rahapelejä ja käyttää pelitoiminnalla kerätyt varat yleishyödyllisesti. Komission päätöksen mukaan ei ole aiheellista kieltää valtion yksinoikeutta rahapeleihin.

EU:n mukaan valtion yksinoikeus on keino torjua keinottelijoita, jotka käyttävät rahapelitoiminnasta saatuja varoja omaksi hyödykseen ja omiin tarkoituksiinsa.

Komission mielestä valtion yksinoikeus rahapeleihin on perusteltu, eikä se ole epäsuhteessa niiden tavoitteiden kanssa, joita varten se on asetettu. Komissio toteaa päätöksessään, ettei näytä olevan mitään syytä pitää Raha-automaattiyhdistyksen yksinoikeuden sallivia säännöksiä sellaisina, että ne rikkoisivat yhteisön lakia.

Ray:n toimitusjohtaja Markku Ruohonen on luonnollisesti tyytyväinen EU:n päätökseen: - EU:n komission kanta Raha-automaattiyhdistyksen rahapelien yksinoikeuden säilyttämiseen on odotettu ja johdonmukainen. Se on hyvä ratkaisu suomalaisen vapaaehtoisen sosiaalityön rahoituksen kannalta.LE.